

Nätsmart

Diskussionsunderlag för vuxna

Diskussionsunderlag för vuxna till föreläsningen *Nätsmart*

Ni har nu fått lyssna på föreläsningen *Nätsmart*. Troligen har det sagts saker som ni inte har varit medvetna om - eller åtminstone inte vetat i vilken utsträckning det sker.

Allt som oftast väljer man att tro på sina barn när de berättar om vad de gör och vad de ser på nätet. Man vill ju inte tro att barnen döljer saker eller kanske till och med ljuger. Men barn är barn, och att inte berätta allt, göra fel eller dra några vita lögnar hör till utveckling och frigörelse.

Vi har hört om vikten av att inte använda nätet som förhandlingsmedel, till exempel genom att hota med att plocka bort tekniken.

Men hur många av er har ändå faktiskt gjort just det?

Det behöver ju inte handla om att bestraffa, utan det kan vara att man tror att man skyddar sitt barn genom att plocka bort en app eller ett spel. All forskning pekar dock på att detta skapar tysta barn. Att som barn vara medveten om att man har begått ett fel, kanske vilja berätta för en vuxen och samtidigt veta att en kommer att få skäll och kanske bli av med favoritappen, kan få dem att avstå ifrån att säga något.

Vad kan vi göra i stället?

Ett sätt är att få till ett samarbete er föräldrar emellan tillsammans med lärare. Kanske kan det börja med att sitta ner och gemensamt prata om vilka regler som skall gälla för barnen i klassen.

Om ni föräldrar har en gemensam syn på var barnen ska få befinna sig på nätet, vilka spel och appar som de får använda och sedan skapar en gemensam värdegrund för vad som är okej eller inte, så kommer också barnens säkerhet på nätet öka. Och det viktigaste av allt, ett barn som vet att: vad som än händer så kan jag gå till mina föräldrar eller en annan trygg vuxen och berätta, - det barnet har de största förutsättningarna att vara trygg på nätet.

Frågor att ställa till barnen om spel och appar:

- Hur ofta pratar ni med okända människor när ni spelar spel online?
- Är alla ni pratar med online alltid trevliga?
- Hur gör ni om någon beter sig illa i ett spel eller i en app?
- Finns det vissa spel eller appar där det förekommer mer kränkande behandling än i andra? Vilka?

Sådant man ser på nätet som är skrämmande och otäckt

Att barn och unga ser saker på nätet som inte är ämnat för dem är mer en regel än ett undantag. Det räcker med ett klick för att något riktigt otäckt ska komma upp. Porr, våld och skräck är bara något av allt det barn riskerar att få se varje gång de använder internet. Även här är det lätt att tro på sina barn när de säger att de aldrig ser skrämmande saker.

I föreläsningen nämndes siffror som gällde barnens konsumtion av porr. Från 12 år och uppåt börjar våra barn att aktivt konsumera porr. När frågan "Ser ditt barn på porr?" ställdes till föräldrar så svarade 72 procent nej! Vilket då stämmer dåligt överens med svaret som ges av barn och som visar på att 8 av 10 visst har sett på porr eller ser på porr regelbundet.

Hur kommer vi då till rätta med det här?

Ska man verkligen börja prata om porr redan när barnen är små? Ja, att prata om porr är nödvändigt. Att på ett bra sätt förklara vad det är och varför människor spelar in porrfilmer. Prata om personerna bakom filmen eller klippet. För vi vuxna vet hur porrindustrin fungerar. Allt det tvång som många människor utsätts för och följderna av detta. Det här måste vi förmedla till våra barn.

Sen kommer barn att fortsätta vara nyfikna så som barn har varit i alla tider men vi har en rätt bra utgångspunkt om vi för upp det till ytan.

Det finns också en del saker man kan göra rent praktiskt och bland annat kan ju det vara att ha ett porrfilter i barnens datorer och telefoner. Dessa funkar faktiskt ganska bra men inget är någonsin hundra procentigt. Och att ersätta porrpratet hemma med ett filter är inte ett alternativ, vi behöver båda.

Mer information och vägledning

PRATA **MERA.NU**

www.pratamera.nu

BRIS

www.bris.se

PREVENTELL
HJÄLP LINJEN VID OÖNSKAD SEXUALITET

www.preventell.se

Mobbning på nätet eller i verkligheten

Att mobba på nätet är ofta enklare än att göra det i verkligheten men studier visar att den här klyftan minskar fort. On-line eller off-line spelar egentligen inte så stor roll längre. Barn som mobbas i skolan utsätts också på nätet och tvärtom. Man räknar med att i dag utsätts cirka 60 000 barn och unga varje år.

Blickar, utfrysning, slag och att bli kallad olika saker. Att få bilder spridda och få taskiga och hatfulla kommentarer skickade till sig är vardag för massor av barn. Anledningarna är många. Etnicitet, kön, och att vara flicka och HBTQI ligger i topp. På alla skolor i Sverige arbetar man mot mobbning men vi ligger hela tiden steget efter. Så, vad kan ni som föräldrar göra? Hur kan skola och vårdnadshavare arbeta tillsammans?

Barn idag vet inte vad konsekvenserna av mobbning blir och de vet inte heller att det de gör faktiskt är brottsligt. De brott som barn begår vid mobbning och som, om en vuxen gör det, kommer resultera i straffpåföljden fängelse, böter eller skadestånd är:

- Olaga hot
- Ofredande
- Förtal
- Förolämpning
- Kränkande fotografering
- Olaga integritetsintrång
- Sexuellt ofredande

Hur många av er vet vad dessa punkter innebär? *(Du kan läsa mer om dessa på sida 7)*

Vad handlar ett ofredande om till exempel?

Vad innebär olaga integritetsintrång?

Vilka av dessa punkter är vanligast på den skola era barn på?

Har ni förslag på hur ni i er klass skulle kunna jobba med dessa frågor?

Det här är ju vanligtvis inte något man kan på sina fem fingrar men att ni skall känna till att detta är viktigt. För när era barn begår brott, på skolan eller på nätet så är det ni föräldrar som står som ansvariga.

Grooming och sexuella övergrepp

Det här är kanske det svåraste ämnet att prata med sina barn om. Och helt klart det jobbigaste avsnittet i den här föreläsningen. Många av oss blundar och håller för öronen när sexuella övergrepp på barn diskuteras i media. Man orkar helt enkelt inte ta in det. Men det försvinner ju tyvärr inte bara för att vi inte pratar om det. Tvärtom, man skapar ännu fler tillfällen där förövare kan ta kontakt med våra barn. Att på olika sätt bekämpa övergrepp på barn är bland det viktigaste vi kan göra för våra unga idag.

Sedan långt tillbaka i tiden har vi kallat sexuella övergrepp för "barnporr". Varför är det fel? Vad händer när man förminskar ett uttryck på det här sättet. Inte bara vuxna använder förminskande uttryck, det gör även barn.

När vi lyssnar till barns språkbruk idag så är det inte längre särskilt laddat att kalla någon bög, böggjäväl, hora eller peddo. Det här är ord som barn och unga hör och kanske använder varje dag.

- Vilka är riskerna med att som förälder eller skolpersonal låta detta passera?
- Hur pratar vi med barnen kring språkbruket som så många använder sig av och som till syvende och sist förminskar brott?
- Vad kan vi skapa för regler till exempel i klassrummet, på nätet eller på fritiden som faktiskt skulle kunna göra skillnad?
- Hur tror ni att barn uppfattar brott kopplade till dessa ord, blir de mer eller mindre allvarliga?

Som jag tidigare berättade så anmäls cirka 27 000 sexualbrott varje år i Sverige. Det visar sig också att dessa brott ökar för varje år som går. Siffrorna för 2021 kommer tyvärr vara inaktuella 2022.

Nu tycker vi att 27 000 anmälda brott är mycket, alldeles för mycket. När man då betänker att endast 2 av 10 anmäler så förstår man att här har vi ett enormt mörkertal. Närmare sanningen kommer vi om vi räknar med att det sker 100 000 sexualbrott varje år. Av dessa 100 000 sexualbrott så begås 3 900 mot barn 0-17 år. Också här vet vi att mörkertalet är stort.

Även om det här är ett svårt ämne så vet de flesta av oss hur det ser ut i världen idag. Genom att ta del av den här föreläsningen så vet ni nu ännu mer. Men det räcker ju inte att vi vuxna vet vad dessa personer kallas, vad de gör och på vilket sätt de får tag på våra barn. Vi måste föra över den här kunskapen till barnen. Det är de som måste få rätt verktyg och rätt förutsättningar så att de kan vara trygga på nätet.

Alla barn är olika och det är ni vårdnadshavare som känner ert barn bäst. Ni vet hur just ert barn tar emot information, hur tufft ni kan gå fram i samtalen eller om ert barn behöver mycket tid för att bearbeta informationen kring det här ämnet.

Finns det något sätt där ni som föräldrar tillsammans med skola eller föreningar gemensamt kan ge barnen den kunskap de behöver?

Ett sätt är ju faktiskt att låta barn, vårdnadshavare och skolpersonal få ta del av den här föreläsningen, och det har ni ju redan gjort.

Men finns det fler sätt att samarbeta?

Under föreläsningen så nämndes olika sätt som en förövare kan använda för att ta kontakt med barn. Vi har förövare som använder sig av hot direkt från början.

"Jag vet var du bor, jag kommer att skada någon i din familj om du inte skickar mig nakenbilder/filmer. Jag har bilder av dig naken och skickar du inte fler så kommer jag sprida bilden av dig på nätet."

Eller så tar förövaren tid på sig, blir ditt barns vän och finns med under lång tid. Barn och unga kan ju bli groomade i stort sett var som helst på nätet. I sina sociala medier, på Tik Tok och i spel. Och lite beroende på var en groomare tar kontakt så ser också tillvägagångssättet olika ut. I sociala medier använder förövaren oftare ett snabbare och mer aggressivt sätt och i spel så tar han längre tid på sig.

Om ni tänker på ert barn, hos vilken förövare löper ditt barn störst risk att bli utsatt?

Känslor hos utsatta barn

Skuld

Det är mitt fel. Hur dum var jag som skickade de där bilderna. Allt är mitt fel!

Skam

Hur kunde jag tro att det var en vän. Vi hade ju en ömsesidig relation. Jag är så lurad!

Svek

Hur kunde jag göra så här fast mamma och pappa sagt att jag inte får.

Hotad

Förövaren hotar med att skada min familj.

Rädsla

Det finns bilder på mig på nätet, Var finns de? Kan jag ta reda på det?

Oro

Vem har sett bilderna? Vilka kommer att få se dem?

Hur ska vi skapa en relation med våra barn så att de vågar prata med oss om det här? Hur kan vi göra det tydligt för dem att vi aldrig kommer att lägga skulden på dem?

Det kan vara svårt att hitta rätt här, men vi måste fortsätta att försöka och inte ge upp. Att prata om det och dela sina erfarenheter med andra vuxna kan vara ett ovärderligt stöd i det här.

Lista på åtalspunkter

Förtal, att till exempel skriva något om en annan person på nätet som får honom eller henne att framstå som en sämre människa i andras ögon. Det handlar alltså inte enbart om hur personen själv uppfattar det som skrivits, utan om hur omgivningen uppfattar det. Till exempel att peka ut någon som brottsling. Straffet för förtal är böter, fängelse, skadestånd.

Förolämpning, om någon skriver något elakt till en annan person och det är bara mottagaren som ser meddelandet så är det inte förtal. Men med största sannolikhet så är syftet med det skrivits att sårta mottagarens självkänsla och då är även förolämpning ett brott. Man har haft som uppsåt att göra någon illa. Om en förolämpning handlar om en persons ras, religion, könsidentitet eller sexuella läggning kan det klassas som ett hatbrott och det är något som domstolen ser extra allvarligt på.

Olaga hot, För att hot på nätet skall vara straffbart så krävs det att det är ett hot om ett annat brott. Till exempel att man hotar med att slå någon.

Ofredande, ett så kallat fridsbrott. Ett fridsbrott inkräktar på en människas rätt att få vara ifred och känna sig trygg, alltså att allvarligt störa någon. Det kan till exempel handla om att skicka stora mängder sms eller meddelanden via datorn. Meddelandena behöver inte vara kränkande i lagens mening, det räcker att de är otrevliga, samma sak för bilder och filmer.

Sexuellt ofredande, att utsättas för en sexuell handling mot sin vilja eller få sin sexuella integritet kränkt är sexuellt ofredande. Den som är under femton år anses inte kunna ge samtycke till sexuella handlingar. Är man under femton år så spelar det ingen roll rent straffrättsligt om offret inte tycker att det som hänt är kränkande, det är fortfarande olagligt.